

המשורר הרצות (ד)

גיוס אפולו

מצרפתית: בני ציפר

13. — אופנה

כשחזר פאפונג המתייפף בלילה מיער מדון, שאליו הלך לחפש הרפתקאות, הספיק להגיע בדיוק לאוניה האחרונה. למזלו פגש בה את טריסטו באלרינט.

— מה שלומך? שאל אותה. פגשתי ביער מדון את המאהב שלך, מר קרוניאמנטל, שהולך ונעשה מטורף מיום ליום.

— המאהב שלי? אמרה טריסטו. הוא לא המאהב שלי.

— זו היתה מכל מקום השמועה שהתהלכה אתמול בחוגיני הספרותיים והאמנותיים.

— שיגידו מה שירצו, פסקה טריסטו, אבל בעצם מה יש לי להתבייש במאהב כמוהו? וכי אין הוא יפה תואר? וכי אין הוא כישרון גדול?

— הצדק אתך אבל איזה כובע מקסים יש לך, ואיזה שמלה נהדרת! אני מתעניין מאוד באופנה.

— אתה באמת תמיד כל כך אלגנטי, אדון פאפונג. אולי תיתן לי את הכתובת של החייט שלך, כשביל קרוניאמנטל.

— ברכה לבטלה, הוא לא יילך אליי, השיב פאפונג וצחק. אבל הגידי לי: מה לובשות הנשים השנה? אני חוזר מאיטליה ויצאתי לגמרי מן העניינים. ספרי לי בבקשה.

— השנה, השיבה טריסטו, האופנה מזדה ומוכרת, היא פשוטה ועתירת-דמיון. כל החומרים המצויים בממלכות הטבע השונות יכולים להיכלל בעיצובו של בגד נשי.

ראיתי שמלה מקסימה עשויה פקקי שעם. היא לא מיוחדת פחות משמלות הערב המקסימות מסמרטוטי רצפה הכובשות בסערה את ערבי הגאלה. אופני צמרת מתכנן

לעצב חליפות נשים מכריכות של ספרים ישנים העשויות עור עגל. זה מקסים — כל נשי הספרות יחטפו אותן ויהיה אפשר ליקרב אליהן וללחוץ באוזניהן בעילה של קריאת הכותרות. עצמות דג אופנתיות מאוד קישוט לכובע. רואים הרבה כחורות

יפהיות לובשות גלימות צליליים בנוסח זאק הקדוש מקומפוסטלה. החליפה שמתחתיה משובצת, בהתאם, בצדפות סן-זאק,¹ חרסניה, קרמיקה. ופאיאנס כבשו

בסערה את האופנה. את אלה משבצים בחגורות, במכבנות וכו'; והזדמן לי לראות ארנק נהדר עשוי כולו עיני זכוכית מאלה המצויות אצל האופטיקאים. נוצות מקשטות

עכשיו לא רק את הכובעים, אלא את הנעליים, הכפפות, וכשנה הבאה — גם את השמשיות. מייצרים נעליים מזכוכית ונציאנית וכובעים מזכוכית באקארא. זאת בלי

להזכיר שמלות צבועות כצבעי שמן, סריגים עזי-צבע, שמלות זרועות כתמי דיו. אופנת האביב תתאפיין בכבדים עשויים מעי בקר ממולא ובגדרות נעימות למראה,

קלילות ואצילות. הטייסות שלנו יאהבו זאת. לקניות, הגה מישוה את הכובע "בלון משחק", המורכב משני תריסרי כלונים: רושם בל יימחה ולפעמים התפוצצויות

משעשעות. בקשיות של צדפה משתמשים השנה רק כקישוט לערדליים. יש לציין גם שמתחילים ללבוש בעלי-חיים חיים. פגשתי אשה שעל כובעה קיננו עשרים ציפורים:

קנריות, חוחיות, אדום-חזה, היו קשורות בחוט בכרעיהן, צייצו בקולי קולות וחבטו בכנפיים. אשת שגריר נראתה במסיבה האחרונה בנאיי חובשת שלושים נחשים.

"בשביל מי הנחשים האלה השורקים על ראשך?" שאל את הגברת במבטא דאק נספח רומני קטן הנחשב למצליח עם נשים. כמעט שכחתי: ביום רביעי האחרון ראיתי

בבולווארים ריבה לכושה מראות זעירות שחוברו בתשבעת והודבקו לאריג. בשמש, הרושם היה אדיר. כמו מכרה זהב מהלך. לא נקף זמן רב והחל יורד גשם, והגברת

דמתה למכרה-הכסף. מקלפות אגוז מייצרים ציצים חמודים, בעיקר בשילוב עם בוטנים. לביקורים אצל ידידים נלבש שמלה רקומה בפולי קפה, ציפורן, שיני שום,

טבעות בצל ואשכולות צימוקים. האופנה נעשית שימושית יותר ויותר ואינה בוחלת בדבר. היא משווה חן לכל. היא עושה לחומר מה שהרומנטיקנים עשו למלה.

— תודה, אמר פאפונג, הפרטים היו מאלפים

— על לא דבר, השיבה טריסטו.

14. — פגישה

עברו שישה חודשים. זה חמישה חודשים היתה טריסטו באלרינט לאהובתו של קרוניאמנטל והיא אהבה אותו שמונה ימים רצופים. בתמורה לאהבתה הפך אותה

הבחור הילרי לנערצת וכת-אלמוות לעולמי-עד בשירו את חמודותיה בשירים נהדרים. "הייתי אלמונית", חשבה, "והנה הוא הפך אותי לדגולה בנשים.

"בדרך כלל נחשבת מכוערת בגלל גופי הצנום, פי הגדול-מדי, שיני הרקובות, פני הלא-סימטריים, חוטמי המעוקם. והנה אני יפה, וכל הגברים אומרים לי זאת. פעם

לעגו להילוכי הגברי והמרושל ולמרפקי המחודדים שהתנועעו בשעת הליכה ככרעי

תרנגולת. עכשיו מוצאים אותי הכל חנינית כל כך שנשים אחרות החלו לחקות אותי. "אלו נסים מחוללת אהבת-משורר! אך מה כבד עולה של אהבת משוררים! העצבות המתלווה אליה, והשתיקות הארוכות! אך עתה הנס התרחש, אני יפה ונערצת. קרוניאמנטל מכוער, בעוד זמן מה יאכל את כל כספו, הוא עני וחסר חן. אין בו שמחת-חיים, כל תנועה שלא יעשה היא עליו לטורח.

"אני לא אהבת אותו, אני לא אהבת אותו.

"אני לא צריכה אותו עוד, די לי במעריצים שלי. עלי לעזוב אותו בהדרגה. אבל האיטיות הזאת תוציא אותי מדעתי. עלי לקום וללכת או שהוא ייעלם מחיי, ולא יפריע לי עוד, לא יבוא אלי עוד בטענות."

ומקץ שמונה ימים היתה טריסטו למאהבת של פאפונג, ואם כי המשיכה להתראות עם קרוניאמנטל נהגה אחרת ויותר בקרירות. פחות ופחות ביקרה בביתו, אך ככל שהתרחקה ממנו נקשר הוא אליה ולא חש שמחה אלא בנוכחותה. בימים שלא הגיע אליו הלך הוא ועמד מול הבית שבו התגוררה בתקווה לראותה יוצאת, ואם במקרה הופיע לעיניו מיהר להסתתר כנגב מפחד שתאשים אותו כי הוא מרגל אחריה.

וכך, תוך שהוא מחזר אחר טריסטו באלרינט המשיך קרוניאמנטל בחניכותו הספרותית.

יום אחד עשה את דרכו ברחובות פאריס ולפתע עמדו רגליו על גדת הסינה. לאחר שחצה גשר והלך מעט הלאה הבחין פתאום במר פרנסוא קופא² הולך לפניו והצטער שהלך זה הלך לעולמו זה מכבר. אך אין כידוע כל מניעה לשוחח עם מן, והפגישה היתה מלבבת.

"איזה מזל", אמר לעצמו קרוניאמנטל. "ההלך הזה איננו סתם הלך אלא מחברו של 'ההלך' בכבודו ובעצמו. הוא חרוץ מוכשר ושנון בעל חוש נפלא למציאות. הבה אשוחח אתו בענייני פרודויה".

מחברו של "ההלך" עישן סיגריה שחורה. לכושו היה שחור, פניו היו שחורים: הוא ניצב למרכה הפליאה על מצבת אבן וקרוניאמנטל הבחין מיד על פי מבע פניו המהורהר כי הוא כותב שירים. הוא קרב אליו, כירך אותו לשלום ואמר לו בלי גינונים: "מורי ורבי, מה שחורים פניך".

הלה השיב בנימוס:

— אין זאת אלא משום שהאנדרטה שלי עשויה כרונוזה. בגללה אני חשוף בלי הרף ללעגן של הבריות. לא מכבר

חלף על פני הכושי סם מק נא³

ראה שאני שחור ממנו, ויתמלא איבה.

שים לב כמה מושלמות השורות הללו. אני עובד כעת על ליטוש החרוז. האם הבחנת כמה יפה-לעין מתחרו הדיסטיכון שדיקלמתי לפניך?

— אמנם כן, אמר קרוניאמנטל. אך יש לבטא "סם מק נא" כמו שמבטאים "שקספיר".

— הנה משהו שיספק אותך יותר, המשיך הפסל.

חלף על פני הכושי סם מק נא!

את שלושת שמותיו חרת על מצבתו.

יש כאן עידון שובה לב, שכן מצלולו של החרוז נשמע עשיר לאוזן.

— בזכותך אני למד פרק בתורת החרוז, אמר קרוניאמנטל. אני מודה לאלוהים, מורי היקר, על שפגשתי אותך במקרה.

— זו הצלחתי הראשונה, השיב המשורר המתכתי. עם זאת, חיברתי לא מכבר שיר קטן הנושא אותו שם: הוא מספר על איש הולך — ההלך — במסדרון של קרון-רכבת:

בדרכו הוא מבחין באשה מקסימה שעמה, במקום לנסוע כמתוכנן עד בריסל, הוא יורד בגבול ההולנדי.

ברונקל עשו שמונה ימים לפחות

הוא אהב אידיאלים, היא — מציאות.

בכל דבר נחלקו ביניהם השניים

ולכן התאהבו עד לב השמים

שים לב לשני החרוזים האחרונים: אף שהם מסתיימים באותה תנועה, הם מכילים דיסוננס המדגיש בעדינות את הניגוד בין המצלול המתנגן של החרוזים הזכריים לבין רצינותם של החרוזים הנקביים.

— מורי היקר, אמר קרוניאמנטל. הגבר את קולך. ספר לי על החרוז החופשי.

— יחי החופש! עזק פסל הברונזה.

לאחר שנפרד ממנו הלך קרוניאמנטל לדרכו בתקווה לפגוש את טריסטו.

יום אחר התהלך קרוניאמנטל בבולווארים. טריסטו לא הגיעה לפגישה, והוא קיווה למצוא אותה במסיבת-האופנתית שאליה נהגה לסור לפעמים בחברת ידידים. שעה

שעמד לפנות בקרן רחוב לה-פֶּלְטֵיה עצר אותו אדם חובש כובע מלון בצבע אפור-פנינה ואמר לו:

"אדוני, אני עומד לחולל מהפכה בספרות, מצאתי נושא מיוחד במינו: מדובר בתחושות המתרוצצות בקרבו של בוגר תיכון צעיר ובן-טובים שפלט רעש בלתי מוזהה במחיצתן של גבירות וצעירות מהחברה הגבוהה."

קרוניאמנטל, שמיהר לשבת את מקוריותו של הנושא, נוכח לדעת עד מהרה רגישותו של סופר מהי.

קרוניאמנטל הלך לדרכו... אשה דרכה על רגליו. היתה זו סופרת, ששבה והכריזה כי הפגישה או ההתנגשות תשמש לה נושא לנובלה עדינה.

כל עוד רוחו בו נמלט קרוניאמנטל מהמקום והגיע אל גשר האכות הקדושים, שם עמדו שלושה דוגי בנושא של רומאן. משהבחינו בו קראו לו לפסוק בעניינם: הדיון נסב על

כתיבת תולדות-חיייו של מ"צ.

— נושא מעניין, פסק קרוניאמנטל.

— רגע אחד, אמר שכנו העבדקן. לדעתי הנושא חדשני מדי ומיוחד מדי בשביל קהל הקוראים בן-זמננו.

והשלישי הסביר שמדובר במ"צ של מסעדה, משמע מנגב צלחות, איש שירותים... קרוניאמנטל לא השיב להם והלך לבקר טבחית כדימוס הכותבת שירה, שאצלה קיווה לפגוש את טריסטו בשעת התה. טריסטו לא היתה שם. וקרוניאמנטל אירח לחברה

עם בעלת הבית שדקלמה לפניו כמה משירה.

היתה זו שירה מלאת עומק, שכל מלה ומלה בה היתה ספוגה משמעויות חדשות. כך

למשל שימשה בה המלה "ארכיפלג" אך ורק במובן "נייר סופג".

סמוך לאחר מכן החליט פאפונא העשיר — שהתגאה ביכולתו להיקרא מאהבה של טריסטו המפורסמת ואשר שאף בכל מאודו שלא תחמוק ממנו שכן היא הסבה לו כבוד — לתור עם מאהבתו את מרכז אירופה.

— יהי כן, אמרה טריסטו. אך בתנאי שלא ניסע כוזג נאהבים, שכן אף שנעים לי בחברתך, אינני אוהבת אותך עדיין. או לכל הפחות אני מתאמצת לא לאהוב אותך. הבה ניסע כידידים ואני אתחפש לגבר: שערי אינו ארוך, ולא פעם אמרולי שאני נראית כמו בחור יפה.

— טוב, אמר פאפונא. ומכיוון שאת זקוקה למנוחה וגם אני עייף למדי, ניסע למצוא את השלווה במוראוויה, במנזר בקרנו. דודי, שהיה אב המנזר בקרפונטוא, מצא שם מקלט לאחר פיזור הקונגרסציות. המנזר הוא מן העשירים והנוחים בעולם. שם אציג אותך כאחד מידידי, ואל חשש — גם כן יחשב למאהבים.

— אדרכה, אמרה טריסטו. אני אוהבת להיחשב למה שאינני. מחר נצא לדרך.

ינואר 1916 —
אפולוניה בחופשה
באורן, עם
ארוסתו, מדליין
פזיס

15. — נסיעה

קרניאמנטל השתגע לחלוטין כשטריסטו עזבה אותו. אך בדיוק אז החל כוכבו הספורטי דורך, וכך בכך עם הצלחותיו כמשורר החל נותן ידו גם בכתיבת מחזות. התיאטרונים העלו את מחזותיו והקהל הריע לשמו. אך באותה שעה התרכו גם אויבי המשוררים והשירה, שהגבירו את שנאתם ושחצנותם.

הוא עצמו נעצב אל לבו יותר ויותר, נשמתו נידלדלה וגופו נחלש והלך. כשנודע לו דבר עזיבתה של טריסטו לא מחה, ורק שאל את השוערת אם ידועה לה מטרת נסיעתה.

— אין לי מושג, אמרה האשה; כל מה שאני יודעת שהיא נסעה למרכז אירופה.

— יפה, אמר קרניאמנטל.

והוא שב לביתו, אסף כמה אלפי פרנקים שהיו ברשותו ובגאון נזר עלה על הרכבת הנוסעת לגרמניה.

למחרת, ערב חג המולד, פילסה הרכבת את דרכה בשעה היעודה על תחנת הרכבת הגדולה של קלן. קרניאמנטל, מזוודה קטנה בידו, ירד אחרון מן הקרון של המחלקה השלישית. על רציף המסילה המקבילה לזו שבה עצרה הרכבת שלו, הבחין בכומתה אדומה של מנהל תחנה, בקסדות עגולות של שוטרים ובכובעי צילינדר של נכבדים. כל אלה הצביעו על כוואה של אישיות חשובה ברכבת הבאה. ואכן, קרניאמנטל שמע ישיש מיושב אומר לאשתו השמנה שהביטה בפה פעור בכומתה האדומה, בקסדות והצילינדרים:

"קרופ... אקס... אין הזמנות... איטליה."

קרניאמנטל נסחף עם ההמון שירד מהרכבת וצעד מאחורי שתי נערות שטוחות-רגל מן הסתם, שכן הליכתן דמתה בכל לזו של אוזים. את ידיהן הסתירו בתוך מעילים קצרים. האחת חבשה כובעון שחור ועליו זרי ורדים כחולים. נוצות שחורות וזקופות, דקות קנה ומרוטות לכל אורכן מלבד בקצותיהן רעדו על הכובע כמו מקור. כובעה של השניה היה עשוי לבד חלק למשעי, מבריק כמעט, וסרט סגול ענקי דמוי-משי כיסה אותו באופן מגוחך. היא אלה כנראה שתי משרתות מפורסות, והן אמנם נחטפו מיד, אם אפשר לומר כך, בידי עדת ריבות מפורסות ומכוערות שארכו להן במעבר, כולן ענודות סרטים של חיל הישע הקאתולי להצלת נערות במצוקה. הנשים מחיל הישע הפרוטסטנטי המקביל ארכו מתוך אותה מטרה במרחק-מה משם. קרניאמנטל שפסע עתה מאחורי גבר עב-בשר לבוש בירוק ובעל זקן אדמוני, קצר ומחודד, ירד במדרגות המוליכות לאולם הכניסה של התחנה.

בחוץ הסיר את כובעו למראה הכנסיה הגדולה שניצבה לה כמרכז הכיכר המגובבת, והטילה צלה המאיים סביב סביב. לצד הקתדרלה העצומה נדחסה הקפה של בניין התחנה המודרנית. שלטים בלשון לא-מובנת התנוססו מעל בתי המלון. שלמרות קרבתם להיכל הגותי כמו שמרו על ריחוק של כבוד ממנו. שעה ארוכה שאף קרניאמנטל אל קרבו את ריחה של העיר מול הקתדרלה. נראה היה שהתאכזב. "היא איננה כאן", אמר לעצמו. "הייתי מריח אותה. עצבי היו נמתחים, עיני היו צדות אותה אילו נמצאה פה".

הוא חצה את העיר, עבר את החומות והלך הלאה כמו נדחף בכוח מסתורי אל דרך המלך המתפתלת לאורך גדתו הימנית של הריין. ואכן, טריסטו ופאפונא הגיעו אור

לאותו יום לקלן. קנו מכונית והמשיכו במסעם; הם נסעו בכביש שלאורך גדתו הימנית של הריין בואכה קובלנץ. וקרניאמנטל צעד בעקבותיהם.

הגיע ליל חג המולד. רב ישיש ונבואי מדולנדורף נהדף אחורנית ברוח העזה ברגע שעמד לחצות את הגשר המחבר בין בון לבויל. סערת שלגים השתוללה. שאון הסופה החריש את מזמורי החג ורק שלל האורות שעל האשוחים ריצדו בכל בית. הפטיר היהודי הזקן קללה הגונה:

"קרודצדנערוועטער⁴... לעולם לא אניע בזמן אל ההענכען⁵ שמע נא ידידי הוותיק חורף. אתה הרי לא תנצח את הגוויה הזקנה והממזרית שלי. תן לי לעבור בשלום את הריין הזקן והשיכור כמו ל"ו השיכורים. אתה יודע שאני לא הולך אל בית המרוח המכובד של הבורוסים, אלא כדי להשתכר בחברתם של המצנפות הלכנות ועל חשבונם, כמו נוצרי כשר למהדרין. למרות היותי יהודי."

שאון הסערה התגבר והלך וקולות מזמורים בקעו מעקרים הרב הזקן הצטמרר ונשא את ראשו בצעקה:

"דונקיי! אויש! ששש! הי! אתן שם למעלה, התעסקו בעניינים שלכן במקום למרר את החיים לטיפוסים העלזים שהגורל מאלץ אותם להסתובב בלילות כאלה בחוץ... הי, מאמעלעך, מה זה, שלמה המלך כבר לא מחזיק אתכן קצר? הי! הי! צלם קופ! מחבל! פארוואשן פנים! בהמה! אתן מתעקשות למנוע ממני לשחות מיינות המזל המצוינים עם הסטודנטים הנכבדים של בורוסיה המשתוקקים לגום בחברתי בגלל ההשכלה הרחבה שלי והחוש הנפלא שלי לשירה, בלי לדבר על כישרונותי בתחום הכישוף והנבואה.

"שדות ארוות! הייתי שותה גם מיינות הריין, שלא לדבר על יינות צרפתיים. לא הייתי מהסס, ידידותי הטובות, לגמוע בבת אחת בקבוק שמפניה לכבודכן! בחצות, בשעה שהאחרים היו מחכים לישו הקטן, הייתי אני מתגלגל מתחת לשולחן ונרדם לפחות בזמן ההילולה... אבל אתן משלחות רוחות סערה, מחוללות מהומות-תופת בלילה המלאכי הזה שהיה אמור להיות שלו. ואתן הרי יודעות שאנחנו בעיצומם של הימים השקטים של חוג הגדי... ואם כבר מדברים על שלווה, יש לי הרושם שאתן מתקוטטות כדבעי, שם למעלה, גבירותי הנכבדות... כדי לשעשע את שלמה המלך מן הסתם... לעזאזל... מה שומעות אוזני? לילית, נעמה, אגרת, מחלה!... אוי ואבוי! שלמה, כדי לשמח אותך, הן ימחו את כל המשוררים מעל פני האדמה. "אוי ואבוי! שלמה! שלמה! שלמה מלך טוב-לבב המשתעשע בארבע הליצניות שהינן רוחות רפאים לילות אלה המרחפות ממזרח למערב. חוס ורחם על חיי. גם אני משורר, כשם שהינם כל הנביאים היהודיים, ונביא כמו שהינם כל המשוררים. "היי שלום הילולת לילה... ואתה הריין שבע-הימים, עלי להפנות לך עורף. אני הולך לעלות על ערש דרוי ולהכתוב משם את נבואותי האחרונות, המרגשות ביותר..."

לפתע הזדעזעה האדמה ברעם אדיר. הנביא הזקן הידק את שפתיו, הרכין את ראשו והביט ארצה. אחר כך כרע ברך והיטה אוזן סמוך לפני הקרקע, ומיד התרומם והפטיר:

"אפילו האדמה אינה רוצה עוד לסבול את נוכחותם של המשוררים על פניה". ודרך רחובותיה של בון יצא לנדודיו וגבו אל הריין.

לאחר שחצה הרב את מסילת הברזל הגיע אל פרשת דרכים. עוד הוא חוכך בדעתו איזוהי הדרך הנכונה נשא את ראשו במקרה וראה לפניו צעיר ומזוודה בידו מגיע מכיוון בון; הרב הזקן לא זיהה את האיש וצעק לעברו:

— השתגעתי לצאת לדרך כמזג אוויר כזה?

— עלי להשיג מישוה שאבד לי ואני הולך בעקבותיו, השיב האלמוני.

— מהו משלך ידך? צעק הרב.

— אני משורר.

רקע הנביא ברגלו. ומתוך רחמים שגאו בו לפתע כלפי הבחור שהמשיך בדרכו קילל אותו נמרצות. אחר הרכין את ראשו ומשנשכח מלבו עניין המשורר פנה אל ציוני-הדרך והחליט להמשיך הישר נכחו כשהוא ממלמל:

"טוב שהרוח פסקה... לפחות אפשר ללכת... תחילה חשבתי שהיא רצתה להרוג אותי. אבל המזל האיר לי פנים, ואולי הוא ימות לפני, המשורר הזה, שאפילו אינו יהודי. נו, מילא. אחיש צעדי בחדרוה להכין לעצמי מות גיבורים".

החיש הרב את צעדיו; עם הקפוטא הארוכה שלו לא היה קשה לדמותו לרוח רפאים, וילדים ששבו מפייצן, ממסיבות חג המולד, חלפו לידו וצעקו כאימה ושעה ארוכה עוד יידו אבנים לעברו, גם לאחר שנעלם מן העין.

כך חצה קרניאמנטל את גרמניה ואת האימפריה האוסטרית; הכוח שדחף אותו הלאה הוליך אותו דרך לותרינגן, סאכסוניה, בוהמיה, מוראוויה בואכה ברגנו, ושם נטה ללון.

עוד בערב הראשון לבואו הספיק לתור את העיר לאורכה ולרוחבה. ברחובות שהיכלות עתיקים ניצבו בצדיהם, עמדו זקיפים בעלי גוף על הסף, לבושים מכנסיים קצרים וכובע דר-קרני לראשם. הם נשענו על מקלות ארוכים שגולת כדולח תקועה בקצותיהם. כפתורי הזהב של מדיהם הבריקו כעיני חתול.

עד מהרה תעה קרניאמנטל בדרך; שעה ארוכה נדר בשכונות העוני וראה צללים נסים בחלונות הבתים המוארים. כמה קצינים בסגינים כחולים חלפו על פניו. קרניאמנטל פנה ועקב אחריהם במבט, ואחר יצא מתחומי העיר וצעד בחשכה להתבונן במצודת שפילברק האפלה והאימתנית. עוד הוא בוחן את בית האסורים העתיק הזה, שמע לידו רחש פסיעות וראה שלושה נזירים חולפים על פניו שקועים בשיחה קולנית ונרגשת. קרניאמנטל השיגם וביקש מהם להוריתו את הדרך חזרה. "אתה צרפתי", אמרו לו; "בוא אתנו".

קרניאמנטל בחן אותם בקפדנות וראה כי מתחת לגלימותיהם מציצים מעילים קצרים כצבע בָּד כטעם האופנה האחרונה. בידי השלושה היו מקלות הליכה דקים ולראשם כובעי מלון. תוך כדי הליכה אמר אחד הנזירים לקרניאמנטל:

"עשית כברת דרך ארוכה מאוד מן המלון שלך. אם רצונך בכך נורה לך את הדרך חזרה אם אינך מתנגד בוא אתנו למנוח; תזכה להכנסת אורחים למופת, כנהוג אצלנו כלפי זרים, ותלון אצלנו הלילה".

קרניאמנטל נעתר להזמנה בשמחה ואמר:

"כלב חפץ, וכי אינכם אחי עצמי ובשרי, שלי, המשורר?"

השלושה פרצו בצחוק. הזקן ביניהם, משקפי זהב לחוטמו וכרוס פורצת מן האפורה האופנתית שלבש, נשא ידיו למרום וקרא:

"משורר! הייתכן?"

ושני חבריו, שגורקם היתה דקה משלו געו בצחוק, מכופפים את גופם ואוחזים בכטנם כמו אחזם שלשול.

"הבה נהיה רציניים", אמר הנזיר הממושקף. "אנו עומדים לעבור עתה ברחוב של יהודים".

ברחובות, לפני כל סף, ניצבו זקנות בקומה זקופה כעצי אשוח ביער, קראו לעברם קריאות ואותות להם בידיהן.

"הבה נימלט מהזונות המזוהמות האלה", אמר הנזיר השמן, שהיה צ'כי במוצאו וחבריו כינוהו האב קארל.

לבסוף הגיעו קרוניאמנטל והנזירים אל מול שעריו של מנזר גדול. משצלצלו בפעמון פתח להם השוער את הפשפש. שני הנזירים הרוים נפרדו לשלום מקרוניאמנטל שנותר לבדו עם האב קארל כטרקלין מרוהט בהידור.

"כני", אמר האב קארל. "אתה נמצא במנזר מיוחד במינו. הנזירים המתגוררים בו כולם בני החברה הגבוהה. יש בינינו ארכידוכסים לשעבר ואפילו ארכיטקטים לשעבר, אנשי צבא, אנשי מדע, משוררים, ממציאים, כמה נזירים צרפתיים שמצאו כאן מקלט לאחר פיוזר הקונגרגציות וכמה אורחים חילוניים בעלי ייחוס. כולם קדושים. גם אני, כמו שאתה רואה אותי, עם הבינוקל על אפי וכרסי ההולכת לפני, גם אני קדוש. עתה אוביל אותך לחדר. הישאר בו עד השעה תשע; כשתשמע את צלצול הפעמון הקורא אבואה אבואה ללוותך לחדר האוכל".

הולך האב קארל את קרוניאמנטל במסדרונות ארוכים. לאחר שעלו במדרגות שיש לכנות והגיעו לקומה השנייה פתח האב קארל דלת ואמר:

"הנה החדר".

אחר הצביע לפניו על מתג החשמל ויצא.

החדר היה עגול. המיטה והרהיטים היו עגולים; על האח ניצבה גולגולת שדמתה לחריץ גבינה מעופש.

קרוניאמנטל הביט מבעד לחלון. מתחתיו השתרעה אפלה סמיכה של גן מנזר רחב ידיים שקולות צחוק, אנחות ואנקות תשוקה עלו ממנו, כאילו הזדווגו שם בו בזמן אלף זוגות. או אז בקע מן הגן קול אשה בשיר שקרוניאמנטל הכירו זה מכבר: "שלומיאל אווזו ביד / וז שושני תפארת / המלך בא / — שלום רועה / שלומיאל / נתראה בהזדמנות אחרת.

וקרוניאמנטל המשיך את הפזמון:

שלום רועה / — בואי נשתגל."

והמתין לקולה של טריסטוט שתשלים את הבית.

אך קולות גברים בקעו זעיר פה וזעיר שם ושרו מיני זמירות חמורות סבך למילים מוזרות, ובהם קול מרוסק של ישיש שפָּעָה בלטינית:

Vexilla regis prodeunt...

בו ברגע החל פעמון המנזר מצלצל בעוז והאב קארל נכנס לחדר.

"ובכן ילדי, הטיח ארון לקולות העולים מגננה הנאה? הוא מלא זיכרונות, גן עדן ארצי זה. כאן הזדיין לפעמים טיכו בראהק עם יהודיה יפה שקראה באוזניו את המלה "תאגר" שפירושה חזיר בויארגון. אני עצמי ראיתי את הארכידוכס דופק בתחת נער חמודות בעל ישבן בצורת לב. בוא, בוא, בוא לארוחה."

חדר האוכל רחב הידיים היה שומם עדיין, ולמשורר היה סיפק להתבונן בשלווה בפרסקאות שכיסו את הקירות.

באחת מהן נראה נוח הצדיק מתגולל בקיאו בעוד חם מגלה את ערוותו, שאיננה אלא גבעול של גפן מעשה ידי צייר נאייוו, שקונקנותיה משמשות בתורת אילן יוחסין, או משהו בדומה לכך, שכן היו אלה שמות אבות המנזר שנרשמו על גבי העלים.

בפרסקו שנושאו המשתה בקנה נראה המאנקנפים משתין יין לתוך החביות בעור הכלה, בחודש השמיני להריגה לפחות, חושפת לראווה כרס דמיונית עבט ומישהו כותב על גביה בפחם את המלה "טוקאי".

על קיר אחר הקיאו חייליו של גדעון את נשמתם, מתעווים מכאבי־כטן שגרמו להם מי האפסיים שלגמו.

השולחן הארוך שניצב במרכזו של האולם נערך בפאר שלא מן העולם הזה. הגביעים והקנקנים היו עשויים בדולח־בוהמי מלוטש, בדולח אדום ודק מן הדק שאין מכניסים בו אלא שריכים, זהב וגרנט. כלי כסף מרהיבים הבהיקו על המפה הצחורה שקושטה בסגילות.

הנזירים הגיעו זוגות וזוגות; לראשם כרס וידיהם משוכלות על החזה. בכניסתם בירכו איש איש את קרוניאמנטל לשלום ופנו לשבת במקומותיהם הקבועים. בד בכד לחש האב קארל באוזנו של קרוניאמנטל את שמות הנכנסים אחד לאחד ואת ארצות מוצאם. עד מהרה נתפסו כל הכיסאות ומספר המסוכים היו חמישים וששה, כולל קרוניאמנטל. אב המנזר, איטלקי מלוכסן־עניים, בירך על המזון והסעודה החלה, אך קרוניאמנטל ציפה בכליו עיניים לבואה של טריסטוט.

תחילה הוגש מרק צח שבו שחו מוחות וזעירים של ציפורים ואפונה...

"שני אורחני הצרפתיים עזבו אותנו במפתיע", אמר נזיר צרפתי שכיהן בעבר כראש המנזר בקרפוטווא. "לא הצלחתי לעצור בעדם: ידידו של אחייני פיוס לפני שעה קלה בגן שיר זמר כלשהו בקול סופרן ערב. לפתע חישב להתעלף בשמעו מישהו שר בתוככי המנזר, את המשך הפזמון. אחייני הפציר בידידו החינני להישאר, ולשווא; לא מכבר יצאו לדרך ועלו על הרכבת שכן מכונתם לא היתה מוכנה לנסיעה. נשלח להם אותה באמצעות הרכבת. הם לא גילו לי מה תכלית נסיעתם, אך סבורני שלבחרים יראי־שמים היה דבר מה לענות בו במאסר. סבורני אפילו ששמעתי אותם מזכירים את שם העיר."

קרוניאמנטל, חיוור כסיד, קם ממקומו:

"סלחו לי רבותי", אמר לנאספים. "לא הייתי צריך להיעתר מלכתחילה להזמנתם. עלי להיפרד מעליהם, ואל נא תשאלוני מדוע. אך לעד אוכזר את הפשטות, החדווה והחופש השוררים כאן. כל אלה יקרים ללבי עד מאוד. מדוע, אללי, מדוע אינני יכול ליהנות מהם?"

16. — זיכוי

באותו הזמן חילקו מדי יום פרסי שירה. אלפי איגודים נוסדו למטרה זו וחבריהם חיו ברווחה תוך שהם מרעיפים, בתאריך נקוב, מתנות נדיבות על המשוררים. אך ה־26 בינואר היה היום שבו הכריזו האיגודים הגדולים, החברות, מועצות המנהלים, האקדמיות, הוועדים, ועדות השופטים וכו' וכו' בעולם כולו על מי שנבחרו על ידיהם כזכאים לתמיכתם. באותו יום חילקו 8019 פרסי שירה שהסתכמו ב־50 מיליון 3225 פרנקים. 75 מאידך גיסא, לא קנתה לה השירה אוהדים בשום שדרה משרדות האוכלוסיה של שום ארץ, ודעת הקהל רחשה אך איבקה כלפי המשוררים שכוננו בפ־כל בטלנים, לא מועילים וכו'. ה־26 בינואר באותה שנה עבר בלי תקריות מיוחדות. אך למחרת הביא העיתון "הקול" היוצא לאור באדלאיד (אוסטרליה) בשפה הצרפתית, מאמר מפרי עטו של המומחה לכימיה אגרונומית הוראס טוגארט (גרמני יליד לייפציג), שתגליותיו והמצאותיו נחשבות בדרך כלל למעשי־נסים. המאמר שהוכתר בשם "דפנה" הכיל מעין סקירה היסטורית על גידול הדפנה ביהודה, יוון, איטליה, אפריקה ופרובאנס. המחבר השיא עצות למי שגידלו עצי דפנה בגנם, ציין את השימושים הרבים שנעשים בו כמזון, באמנות, בשירה ותפקידו כסמל התהילה השירית. מכאן עבר המחבר לעסוק במיתולוגיה ואיזכר את אפולו את סיפורה של דפנה. לקראת הסוף שינה הוראס טוגארט לפתע את נימת המאמר וסיים אותו כך: "יוצא אם כן, אם לומר את האמת, שהעץ המיותר הזה נפוץ עדיין מדי, ולא חסרים לנו סמלים מפוארים פחות כדי לייחס להם את תכונותיו המפורסמות של עץ הדפנה. עצי הדפנה תופסים מקום רב מדי בעולמנו המאוכלס בצפיפות; אין לעצי הדפנה זכות קיום. כל אחד מהם תופס את מקומם של שני יצורי־אנוש תחת השמש. עקרו את עצי הדפנה והישמרו מפני עליהם כמפני רעל. מה שהיו פעם סמלי השירה ואומנות הספרות אינם כיום אלא סמלה של תהילה מתה, שהיא היפוכה של התהילה האמיתית כשם שהמוות הוא היפוכם של החיים וכשם שיר של תלוי היא היפוכו של המפתח."⁸

"התהילה האמיתית נטשה את השירה לטובת המדעים, הפילוסופיה, הלוליינות, הפילנתרופיה, הסוציולוגיה וכו'. המשוררים כיום אינם אלא אוכלי חנים הגורפים כסף ישרים הם זכאים לו מכיוון שאינם עובדים ומכיוון שרובם (מלבד הפזמונאים וכמה אחרים) חסרי כל כישור, ומכיוון שכך אין להם זכות קיום. ודווקא מי שניתנו במתת־אל כלשהי, דווקא אלה המזיקים ביותר משום שהם מתרחקים מכל מלאכה כמפני אש, מקימים סביבם המולה כגודר יוצא למלחמה ומקשקשים באוזניו בלי הפוגה על היותם מקוללים. כל האנשים הללו אין להם זכות קיום. הפרסים שמעניקים להם נגזלים מן העמלים, הממציאים, המדענים, הפילוסופים, הלוליינים, הפילנתרופים, הסוציולוגים וכו'. המשוררים חייבים להיעלם. ליקורגוס גירש אותם מן הרפובליקה שלו. יש לגרש אותם מעל פני האדמה. שאם לא כן יהיו המשוררים, אותם נוכלים חסרי־מעש, למנהיגיו ויחיו מעמל כפינו בלי לנקוף אצבע. הם ידאוננו, ילעגו לנו. בקיצור, יש להיפטר בהקדם מן הרודנות הפאטית.

"אם המשטרים הדמוקרטיים והמלכים, אם אומות העולם לא ייתנו דעתם לסכנה, יפרה וירבה גוע המשוררים בממדים ובמהירות כאלה, שבעוד זמן קצר לא ירצה עוד איש לעבוד, להמציא, ללמוד, לחשוב, להסתכן, להביא מזור לחוליי האנושות ולשפר את אורחות חייה.

"בלי שהות יש לטכס עצה כיצד להיפטר מן הפצע הפאטית המכלה את האנושות". המאמר עורר הד עצום. עד מהרה הועבר בטלגרף או בטלפון לכל מקום, וכל העיתונים העתיקו אותו בגיליונותיהם. כמה כתבי־עת ספרותיים צירפו לקטעי מאמרו של טוגארט הערות גלגניות כלפי המדען והעלו ספקות באשר למצבו הנפשי. לענו לו בגלל הפחד שאחזו מפני הדפנה השירית. העיתונים היומיים והכלכליים, לעומת זאת, התייחסו לאזהרותיו של טוגארט במלוא הרצינות, והפיצו מעל דפיהם כי המאמר שהתפרסם ב"הקול" גאוני.

מאמרו של המלומד הוראס טוגארט שימש תירוצ מוצלח מאין כמוהו לכטא את תחושות השנאה הכמוסות כלפי השירה. זאת אף שהתירוצ עצמו היה בגדר שירה בעצמו. מאמרו של המלומד מאדלאיד הזכיר את אמני המופת של ימי קדם שזקקם טמון בלב כל אדם בן תרבות וכיצד ההישרדות המצוי בכל בריה. זו הסיבה שקוראיו של טוגארט התפעלו ונבהלו כל כך, ולא ביקשו מעתה אלא להציק למשוררים, שבגלל ריבוי הפרסים שנפלו בחלקם עוררו את קנאתם של כל חלקי האוכלוסיה. רוב העיתונים סיימו את מאמריהם בנדון בדרישה שממשלותיהם יקטו לפחות צעדים לביטול פרסי השירה.

באותו ערב, בהוצאה השנייה של "הקול" פרסם האגרונום הכימי הוראס טוגארט מאמר חדש, שכקודמו טולגרף וטולפן לכל מקום, והביא את ההתרגשות הכללית לשיאה הן בעיתונות, הן בציבור והן בממשלים. וכך סיים המלומד את מאמרו זה: "עולם, בחר בין החיים לשירה; אם לא יינקטו צעדים מרחיקי־לכת נגד זו האחרונה, פירושו הדבר קץ הציביליזציה. ואתה, אדם, אל תירא ואל תחת. מחר מתחיל עיין חדש. לא עוד שירה. נפצו את הנבלים המכבידים ששימשו את ההשראה הישנה! טיבחו כמשוררים!"

באותו לילה היו החיים כמקרה בכל ערי חבל. המאמר שטולגרף לכל מקום הועתק בהוצאות מיוחדות של העיתונים המקומיים, ואלה נחטפו כלחמניות טריות. המוני העם הסכימו לדעתו של טוגארט. טריבונים ירדו לרחוב, התערבו בהמון והסיתו אותו. באותו לילה קיבלו רוב הממשלות החלטות, שנוסחו הופץ בריבם ועורר ברחובות התרגשות שאין־לתארה. צרפת, איטליה, ספרד ופורטוגל הצהירו ראשונות כי המשוררים המתגוררים בתחומיהן ייכלאו בהקדם עד שיוחלט מה ייעשה בהם. משוררים זרים או נעדרים שינסו להבריח את הגבול למדינות אלו יסתכנו בעונש מוות. ארצות הברית של אמריקה החליטה, כך טולגרף, להושיב על הכיסא החשמלי כל שיוכח כי מקצועו משורר. עוד שורר כי בגרמניה התקבל חוק שלל המשוררים הכותבים חרוזים ובפרוזה השוכנים בגבולותיה של האימפריה ייאלצו לשהות במעצר־בית עד הודעה חדשה בנוגע למקום מגוריהם. למען האמת נקטו כל מדינות העולם, באותו לילה וביום שלמחרתו, גם מדינות שלא היו להן אלא חרוזי־חצר נטולי כישורן, צעדים נגד השם משורר עצמו. כל המדינות — להוציא שתיים:

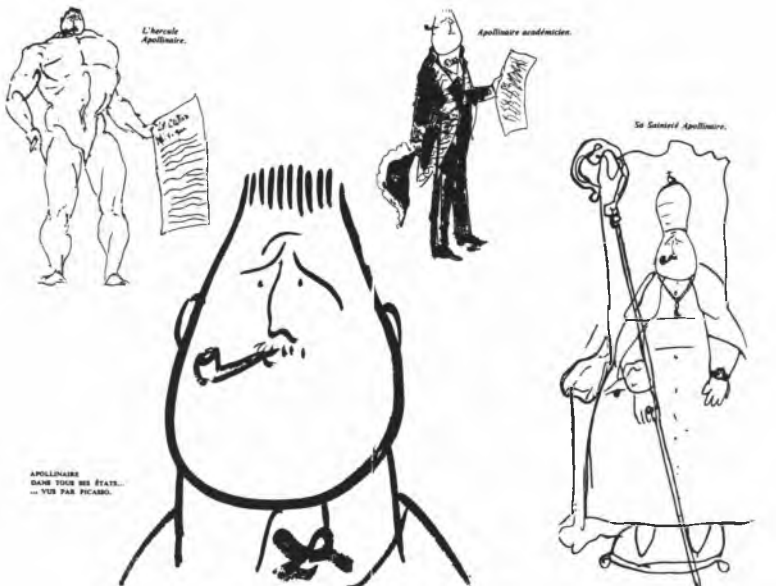
אנגליה ורוסיה. החוקים המאולתרים לא איחרו לצאת לפועל. כל המשוררים שנמצאו בתחומיהן הריכוניים של צרפת, איטליה, ספרד ופורטוגל נכלאו מאחורי סורג וברז, כבוקר למחרת, ורק כמה כתבי־עת יצאו בכותרות אבל וקוננו על הטרור החדש. מברקים שהגיעו בצהריים הכריזו כי המשורר הכושי הדגול מהאיטי, אריסטנס סידוואסט, כותר בכוקר לנחתים ונאכל בידי אספסוף של כושים ומולאטים שכור־שמש ודם. בקלן צלצלו פעמוני הקונגולקא כל הלילה. ובבוקר, כשיצא הפרופסור דוקטור שטימונג⁹, מחברה של אפופיאה ביינמית בעלת ארבעים ושמונה מזמורים, אל תחנת הרכבת בדרכו להאנוכר, הותקף בידי כנופיית קנאים שהפליאו בו מכות באלותיהם וצעקו: "מוות למשורר".

שטימונג נמלט לקתדרלה והסתגר בה עם עוד כמה אנשי כנסייה, נצור בידי ההמון המשולהב שהתחפש מי לִדְרִיקס, מי להאנס ומי למאֶרְצִיבֵל¹⁰. אלה האחרונות הצטיינו במיוחד כקנאותן. קראו בשם הבתולה הקדושה, אורסולה הקדושה, ושלושת המלכים האמגושים, והכל בגרמנית המונית ובלוויית אגרופים מונפים לכל עבר על מנת לפלס דרך בהמון. מזמוריהן והשבעותיהן היו רצופים נאצות נאלחות להדהים על הפרופסור המשורר, שהוציא לעצמו מוניטין בעיקר בזכות אורח חייו החד־מיני. הלה, כורע ברך ואחוז בעתה למרגלות פסל העץ של כריסטוף הקדוש, שמע את הלמות פטישי הבנאים שחסמו את שערי הקתדרלה והתכונן לגווע ברעב. סמוך לפני השעה שתיים הריץ מאן דהוא בטלגרף ידיעה על שִׁמְש־משורר מנאפולי שראה את דמו הקרוש של ינואר הקדוש¹¹ רותח בבקבוק. השמש יצא בריצה להכריס על הנס, ומיהר אל הנמל לשחק במשחק המוקה¹². סוף דבר — הוא זכה בכל שרצה בו וגם בדקירת פגיון בחזהו.

המברקים שבישרו על מעצרי־משוררים רדפו זה את זה במשך כל היום. הוצאתם להורג של המשוררים האמריקאיים על הכיסא החשמלי נועדה לשעה ארבע בערב. כפאריס ארגנו כמה משוררים צעירים מן הגדה השמאלית, שחיהם ניצלו מכיוון שלא היו מוכרים, הפגנה שצעדה מן הקלחרי דא לילא אל הקונסיאָרְיִי שבו נכלא בשעתו מלך המשוררים¹³.

המשמר האזרחי הגיע כדי לפזר את ההפגנה. הפרשים דרכו את נשקם, המשוררים שלפו מצדם את כלי זינם והתגוננו, אך האספסוף שצפה במחזה התערב כתגרה וחנק את המשוררים וכל מי שהכריז על עצמו כמגינים.

כך החל מסע הדיכוי שהתפשט עד מהרה לעולם כולו. באמריקה, לאחר הוצאתם להורג של המשוררים המפורסמים על הכיסא החשמלי, נערך לינץ' בכל הפזמונאים הכושים וגם במי שכחיהם לא חיכרו ולוא שיר אחד; אחריהם בא תורם של הלבנים מחוגי הבהימה הספרותית. ועוד נודע כי טוגארת, לאחר שניצח כמו ידידו על מסע הדיכוי באוסטרליה, עלה על אניה במלכוֹן והפליג לדרכו.

17. — רצח

כמו אורפיאוס, איימה סכנת מוות על כל המשוררים. בכל מקום נבזזו בתי הוצאה וקובצי שירה הועלו באש. בכל עיר אירעו מעשי טבח. עיני הכל נישאו עתה בהערצה אל הוראס טוגארת שממקום מושבו באדלאי (אוסטרליה) שילח את רוח הסערה שדומה היה כי ניתצה אחת ולתמיד את השירה. הידע העצום שבדידו, סיפרו, היה בגדר נס. טוגארת יכול לפזר עננים או לגרום שבר ענן במקום שרצה בו. נשים, אך ראו את פניו, היו נכונות למלא את מבוקשו. כן לא בחל בכתולין נקביים או זכריים. משנודע לטוגארת איזו התלהבות עורר בתבל ומלואה הודיע כי יערוך מסע לערים הגדולות בעולם לאחר שאוסטרליה תיטהר ממשורריה הארוטיים או האלגיים. ואכן זמן לא רב לאחר מכן נודע על סערת־הרוחות שאחזה באוכלוסיות של טוקיו, פקין, יאקוֹצֶק, כלכותה, קהיר, בואנוס איירס, סאן פרנציסקו ושיקאגו, לרגל ביקורו של טוגארת השרלטן. בכל אשר עבר הותיר רושם על־טבעי משום הנסים שחולל שהוא כינה אותם מדעיים, ומשום המזור הפלאי שהביא לחוליים, כל אלה הוציאו לו מוניטין עולמיים של מלומד ואפילו של עושה נפלאות.

כ־30 במאי הגיע טוגארת לנמל מאַרְסִי. תושבי העיר הצטופפו על הרציפים. טוגארת ירד מן האניה והתקרב לחוף בסירת משוטים. אך נראתה דמותו מרחוק התערבו הצעקות. התרועות והגעיות שפרצו מרבבות הגרונות, בשאון הרוח, הגלים וצופרי הספינות. טוגארת ניצב זקוף בתוך הסירה, גבה קומה וצנום כשהיה. ככל שקרבה הסירה אל החוף אפשר היה להבחין ביתר בירור בתווי פניו של הגיבור. פניו היו חלקים וכחלחלים במקום הזקן, ופיו דק־השפתיים נראה כחתך רחב בפניו חסרי

הסנטר, ככלביים לכל דבר. מעל הפה התנשא לו חוטם סולד שחשף נחיריים רחבים. המצח התרומם במאונך, גבוה ורחב. טוגארת לבש חליפה לבנה והדוקה. נעליו הלבנות היו גבוהות־עקב. כובע לא היה לראשו. כשהציב את רגלו על אדמת מארסיי התלהבות היתה כזו, שלאחר התרוקנות הרציפים נמצאו שלוש מאות בני אדם שנחנקו, נרמסו ונמעכו למוות. כמה גברים אחזו בגיבור ונשאוהו על כתפיהם לקול זמרה ומצהלות ונשים השליכו לעברו פרחים עד פתח המלון שבו נשכרו כעבורו חדרים. על הסף כבר ניצבו המנהלים, המתורגמנים, הסבלים.

כאותו בוקר ממש הגיע קרניאמנטל למארסיי מִכְרָנו בעקבות טריסטו שעשתה בעיר עוד מליל אמש עם פאפונא. השלושה התערבו בהמון שהריע לטוגארת מול המלון שבו היה אמור להתאכסן.

— אשרינו, פאפונא, אמרה טריסטו, שאינך משורר. אתה למדת דברים מועילים עשרת מונים יותר מן השירה. האין זאת, פאפונא, אינך משורר בשום אופן, הלא כן?

— אמת ויציב, יקירתי, השיב פאפונא. בעבר חרזתי חרוזים להנאתי, אך אינני משורר. אני איש עסקים מצליח ואין מי שישווה לי בהשקעות.

— הערב תניח בתיבת המכתבים איגרת אל "הקול" של אדלייד, שבו תסביר כל שאמרת לי, וכך תצא מכלל סכנה.

— ודאי, אמר פאפונא. הנשמע כדבר הזה, משורר! כינוי שזזה טוב בשביל קרניאמנטל.

— כולי תקווה, אמרה טריסטו, שישחטו אותו בכִּרְנו, שבה תכנן למצוא אותנו.

— הנהו בדיוק, לחש פאפונא. הוא נמצא בתוך ההמון. הוא מסתתר. הוא לא ראה אותנו.

— הלוואי שישחטו אותו בהקדם, אמרה טריסטו באנחה. יש לי הרגשה שמשאלתי לא תאחר להתגשם.

— הביטי, אמר פאפונא. הנה כא הגיבור.

הפמליה שנשאה על כתפיה את טוגארת הגיעה אל פתח המלון, שם הוצב האגרונום על הקרקע. טוגארת פנה אל ההמון וקרא:

"בני מארסיי, כדי לברככם, יכולתי לברור מילים כבדות יותר מן הסארדינים המהוללים שלכם. יכולתי לשאת נאום ארוך. אך אין מלים בפי יהודות לכם על קבלת הפנים שערכתם לי. ועתה, נודע לי כי יש בקרבכם חוליים שונים שיש באפשרותי לרפא באמצעות המדע, לא רק באמצעות הירע שרכשתי אני, אלא כזה שאגרו מלומדים מדור דור. יובאו נא לפני החולים. רצוני לרפא אותם."

גבר בעל קרחת כבן מיקונוס צעק:

"טוגארת, בן־האלוהים, היודע־כל, הכל־יכול, הב לי שיער שופע".

טוגארת חיך וציווה שיניחו לאיש ליקרב. הוא נגע בגולגולתו העירומה ואמר:

"הפדחת הקרחת תדשא דָּשא עשב, אך זָכור תזכור את המתנה ושנא לעולם את הדפנה."

בו בעת קרבה גם נערה וכה זעקה באוזני טוגארת:

"גבר נאה, גבר נאה, הבט נא בפי. אהובי, באגרופי, שבר לי את שיני, השיבן לי."

חיך המלומד והניח את אצבעו בפייה באמרו:

"מעתה תוכלי לנשוח. יש לך שיניים נהדרות. אך לאות תודה הראי לי מה בארנקך."

צחקה הנערה כפה מלא שיניים בוהקות, ואחר פתחה את ארנקא כמתנצלת:

"רעיון משונה, לפני כולם. הנה המפתחות שלי, הנה התצלום של אהובי על אָמַיל. בחיים הוא יפה יותר."

עיניו של טוגארת הבריקו לפתע: מבטו צד כמה פזמונים פריסאיים מחורזים למנגינות וינאיות מקופלים בתיק. הוא נטל את הניירות ולאחר שהביט בהם:

— אין אלו אלא פזמונים, אמר. כלום אין לך שירים ממש?

— יש לי שיר יפה במיוחד, אמרה הנערה. הסבל של מלון ויקטוריה כתב אותו בשבילי לפני נסיעתו לשוויץ. אך לא הראיתי אותו לסוסי.

היא הגישה לטוגארת פיסת נייר ורודה שעליה נכתב האקרוסטיכון הנוראי דלהלן:

מאהבת נערצת, לפני לכתנו

אָרְצָה, מאריה, לפני שתד מהפסים אהבתנו

רַק שתגמרי עוד פעם עוד פעם אחד

יִדְךָ תני לי ונצאה היערה לבד

הו אז אלך לי בלב מלא אושר, הייד.

לא רק שזו שירה, קרא טוגארת, "היא בנוסף לכל מטופשת".

הוא קרע את הנייר והשליך אותו אל הביב, בעוד הנערה נוקשת בשיניה ומתנצלת

בבעתה:

"גבר נאה, גבר נאה, לא ידעתי שזה אסור."

בו ברגע פילס קרניאמנטל את דרכו אל מול טוגארת וקרא לעבר ההמון:

"אספסוף, רוצחים!"

קולות צחוק פרצו זעיר פה זעיר שם. מישוהו צעק:

"השליכו אותו למים, את השמוק!"

וטוגארת הביט בקרניאמנטל ואמר:

"ידידי, אל תניח לאספסוף להבהיל אותך. אני עצמי אוהב את המון העם, אף שאינני מתגורר בכתבי המלון הזולים שהוא מתאכסן בהם."

המשורר לא השית לבו לדברי טוגארת ושכ ופנה אל ההמון:

"נבלים, לעגו לי, הנאותים ספורות והן יילקחו מִכֶּם אחת לאחת. והתדעו, המונים נבזים, מיהו הגיבור שלכם?"

טוגארת חיך וההמון פער פה ברכ קשב. המשורר המשיך:

"הגיבור שלכם, המונים, הוא השיעמום אִם כל רע."

קריאת תדהמה פרצה מחזות המאזינים. נשים הצטלבו. טוגארת ביקש לדבר, אך קרניאמנטל אחז בצווארו, השליכו ארצה והניח רגל על חזהו בקראו:

"השיעמום אִם כל רע הוא אהוב אהוב, הלא הוא לוויתן הדביק והנאלח, הוא הוא כהמות שטרף זימה, אונס ודם משוררים נפלאים. הוא הוא הקיא הפורץ ממעי האדמה. הנסים שהוא מחולל אינם מוליכים שולל את המומחים יותר משהרשימו ניסיו של שמעון הקוסם את שנים עשר השליחים. הו בני מארסיי, כיצד זה אתם, שאבותיכם באו מן הארץ זבת השירה,¹⁵ כיצד זה חברתם עם אויבי המשוררים, עם

הברבאריות שבאומות העולם? ומהו הנס המוזר ביותר בכל הפרשה הזאת, אתם יודעים? זו העובדה שהגרמני מאוסטרליה הצליח לכפות את עצמו על העולם ולקרוא תגר על הבריאה עצמה, על השירה הנצחית."

אך טוגארת, שהצליח להיחלץ מאחיזתו של קרוניאמנטל, קם על רגליו מכוסה אבק ושיכור מזעם ושאל:

— מי אתה?

וההמון החרה אחריו:

— מי אתה, מי אתה?

פנה המשורר מזרחה וקרא בקול נרגש:

"אני קרוניאמנטל, הדגול במשוררים החיים. תכופות ראיתי את אלוהים פנים אל פנים. ספגתי את הזהר האלוהי ועיני האנושיות עמעמו אותן. חייתי את הנצח. אך היום הגדול בא, ואני נקרא להתייצב לפניך."

טוגארת קידם בפרץ צחוק אדיר את המלים האחרונות. משראו העומדים בשורות הראשונות את טוגארת צוחק. פרצו בצחוק גם הם, והצחוק פרץ, התגלגל, היתאבב והדביק עד מהרה את ההמון כולו, ואת פאפונא וטריסטו באלרינט בתוכם. לנוכח כל הפיות הפעורים לפניו החל קרוניאמנטל לאבד את ביטחונו. בין מזהלות הצחוק צעק מישוה:

"להטביע את המשורר... לשרוף את קרוניאמנטל... לכלבים, את רודף התהילה!"

אחד העומדים בשורה הראשונה הנחית מהלומה על קרוניאמנטל באלה שבידו. פרצופו המעוות מכאב של המשורר אך הגביר את צהלת ההמון. אכן שבוונה כהלכה פגעה בחוטמו של המשורר והדם פרץ ממנו. מוכרת דגים דחקה עצמה ובאה לעמוד מול קרוניאמנטל.

"הו! העורב! צווחה. "אני מזהה אותך, חביבי! אתה שוטר שעושה את עצמו למשורר; הנה לך, גולם, הנה, מספר מעשיות".

היא הנחיתה סטירה מצלצלת על לחיו וירקה בפניו. הגבר שטוגארת ריפא מן הקרחת קרב באמרו:

"הבט, השערות הללו. האם זה נס מדומה, זה?"

הוא הרים את מקלו, נעץ אותו הישר בעינו הימנית של קרוניאמנטל וניקר אותה. קרוניאמנטל נפל אחורנית; נשים התנפלו עליו וחבטו בו. טריסטו פיזזה משמחה ופאפונא ניסה להרגיעה. אך היא התעקשה והלכה לנקר את עינו השנייה של קרוניאמנטל בחוד מטרייתה. באותו הרגע ראה אותה קרוניאמנטל והודע:

"אני מצהיר בזאת על אהבתי לטריסטו באלרינט, השירה האלוהית המנחמת את נשמתו."

והגברים בהמון צעקו:

"תשתוק, חלאת! והירות הגברות."

הנשים התפזרו לכל עבר וגבר מטלטל מאכלת בכף ידו הפתוחה הטיל אותה כך שננעצה בפיו הפעור של קרוניאמנטל. האחרים החרו אחריו. הסכנים הלכו וננעצו בבטן, בחזה, ועד מהרה לא נראה על הקרקע אלא פגר דוקרני קקליפה של ערמוני מים.

18. — אפותיאוזה

אחרי מות קרוניאמנטל השיב פאפונא את טריסטו באלרינט למלון, שם לקחה בהתמוטטות עצבים מאופקת. בית המלון היה בניין עתיק יומין ובמקרה מצא פאפונא באחד הארונות בקבוק של מי־מלכת הונגריה¹⁶ מן המאה ה־17. השיקוי השפיע על החולה כהרף עין. טריסטו התעשתה והלכה הישר אל בית החולים ליטול את גופתו של קרוניאמנטל שניתנה לה בלי כל קושי.

היא ערכה לווייה מהוגנת והציבה על הקבר מצבה ועליה הכתובת הבאה:

צעדו על קצות אצבעותיכם כדי לא להפריע את מנוחת המתים

לאחר מכן שכה לפאריס עם פאפונא, וזה זנח אותה תוך ימים ספורים לטובת דוגמנית משאנו־אליקה.

טריסטו לא התאבלה על האכזרה זמן רב. היא לבשה בגדי אלמנות בגלל קרוניאמנטל ועלתה למונמארטר, אל הציפור מבנין, שתחילה חיזר אחריה ולאחר שהשיג את מכושו החלו משוחחים על קרוניאמנטל.

— עלי להקים לו אנדרטה, אמר הציפור מבנין, שכן אינני רק צייר אלא גם פסל.

— בדיוק, אמרה טריסטו. צריך להקים לו אנדרטה.

— איפה? שאל הציפור מבנין; הממשלה לא תקצה לנו מקום. הזמנים קשים למשוררים.

— אומרים כך, השיבה טריסטו. אבל ייתכן שאין זו אמת. מה דעתך על יער מדון, הארון הציפור מבנין?

— בדיוק על כך חשבתי, אבל לא העזתי להציע. סיכמנו על יער מדון.

— וממה יהיה הפסל? שאלה טריסטו, משיש? מברונזה?

— לא, כל זה מיושן, השיב הציפור מבנין. עלי לפסל לו אנדרטה עמוקה משום דבר, כמו השירה וכמו התהילה.

— הידד! הידד! הריעה טריסטו ומחאה כפיים. פסל משום דבר, מחלל ריק. נהדר. ומתי תפסל אותו?

— מחר; אם לא איכפת לך; תחילה נאכל ארוחת ערב, נבלה את הלילה יחד, ובבוקר נצא ליער מדון, שבו אפסל את הפסל העמוק.

השניים אמרו ועשו. בערב הלכו לסעוד עם שמנה וסלתה של קהיליית מונמארטר, עלו על משכבם סמוך לפני חצות ולמחרת כתשע בבוקר נטלו מעדר, מגרפה, את ואיזמלים ויצאו לדרכם אל יער מדון היפה. שם פגשו את מלך המשוררים בלוויית בת זוגו. הלה נראה מרוצה מן הימים היפים שעברו עליו בקונסידרז'רי.

בקרחת היער החל הציפור מבנין במלאכה. תוך שעות ספורות חפר בור — חצי מטר קוטרו ושני מטרים עומקו.

לאחר מכן סעדו השניים על הדשא.

אחר הצהריים הוקדש על ידי הציפור מבנין לפיסול החלק הפנימי של האנדרטה לזכרו של קרוניאמנטל.

למחרת שב הפסל למקום עם פועלים שדיפנו את הבור בכטון משוריין, שמונה סנטימטרים עוביו, מלבד בקרקעית — שלושים ומונה סנטימטרים עוביה. המלאכה היתה כה מושלמת, שהחלל שנוצר קיבל את צורתו של קרוניאמנטל אשר החור היה מלא ברוחו.

יום לאחר מכן שבו הציפור מבנין, טריסטו, מלך המשוררים ובת זוגו אל האנדרטה שמולאה בארמה שקודם לכן נחפרה ממנה. עם רדת הלילה שתלו שם עץ דפנה, וטריסטו באלרינט פינקרה סביב ושרה:

לא כולן אוהבות אותך, שקרן
דנדיגידן דנדיגידן
כשהיה המאהב של המלכה
נחשב למלך מכיוון שהיא מלכה
נכון נכון, אני אוהבת אותו
קרוניאמנטל בקרקעית בורו
האומנם הוא הוא
הבה נקטף פרחי מרנה
כלילה.

הערות

1. צדפות קטנות שצליינים נהגו לענוד בעלותם לרגל לקומפוסטלה.
2. משורר צרפתי (1842–1908) שנחשב "עממי" כמושגי הימים ההם.
3. סם מק וי: מתאגרף כושי נודע בתחילת המאה.
4. חיזו ורעם
5. העוף
6. במקור בעברית ובאידיש באותיות לטיניות.
7. במקור — בעברית באותיות לטיניות
8. יד של תלוי מסוגלת, על פי מסורת עתיקה, לאפן את המביט בה. המפתח, לעומתה, היא סמל ההמשכיות שהעניק ישו לאבות הכנסיה.
9. בגרמנית: מצב רוח.
10. דמויות מהפולקלור של קלן המופיעות בקרנוואל שלה.
11. פטרונה של נאפולי, דמו שמור בבקבוקן בקתדרלה בעיר.
12. משחק מזל איטלקי.
13. הכוונה לאנדרה שאניי (1762–1795).
14. על פי מסורת עתיקה מוצאה של מחלת של הקרחת באי היווני מיקנוס.
15. מחיישייה הראשונים של מארסיי היו, על פי מסורת מקומית, יוונים.
16. שיקי עשוי מפרחי רוזמרין, שבו ניסו להעיר את היפהפיה הנמה כאגדה של פארו.

שולמית אפפל

קלפים קשים

התעגמו איזה חלקים ממני
שִׁיהִיה על תותים
בא אלי

אָגַנוּ לִי מִדָּתְךָ בְּפִי
דָּמִי הַשְׁקֵט יָמִין אֶרֶץ
לְמָרְאִית עֵין

בְּפִינָה הַחֲבוּיָה הַזֹּאת הַמְּלַחֶלֶת כְּעֵין
יֵשׁ סֵף כָּל הַמְּלַח מִפְּנוֹק נֶאֱדָה זֶה אוֹ אַחֵר

אֲנִי רוֹצֶה בְּפִייר בְּזוּחוֹב
כָּל שָׂאֵר הַפְּרָטִים נִשְׁמָטוּ מִזְכְּרוֹנִי

אֶלְכָסִּי, הַלִּילָה שׁוֹב לֹא נִרְצַעְתִּי
הַצִּפְרָדָּעִים יִצְאוּ מִדַּעְתָּן
הַקִּשְׁבָּתִי

אֶת שֶׁהִשְׁגִּיתִי בַּקְצוֹת הָעֵצִים
מוֹגִיעַ אוֹתִי
אֲנִי מִפְּעֻנַחַת אֶסֶף נְדִיר שֶׁל קְלָפִים קָשִׁים.

יולי 83